

Чурапчыга күн тахсар!

12+

2020 сыл
Атырдьах
ыйын
14 күнэ
бээтинсэ
№ 59
(11714)

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • sanaoloh

Быйыс атырдьах ыйын 14-күрүсү атырдьах ыйын 15-бэс-дьуона атырдьах ыйын 16-бөдүрүсү атырдьах ыйын 17-сүгүрүсү атырдьах ыйын 18-сүрдэ атырдьах ыйын 19-чэтинэр атырдьах ыйын 20

— ТЫА ХАҢАЙЫСТЫБАТА —

ОТТООХУН ТЭТИМИРЭР

(УЛУУСКА ОТТООХУН АТЫРДЬАХ ҮЙҮН 10 КҮНҮНЭН)

№	Населг	План задание на 2020 год		Фактически скошено, гектар	Фактически заготовлено, тн	В %		за аналогичный 2019 год		темпы роста 2019 %	Населг	Выход тракторов, единиц	Участвуют женщины, единиц			Участие людей, человек
		заготовки сена, тн	по графику на отчетную дату, тн			от плана	от графика	скошено, га	заготовлено, тн				всего	из них:		
														механизир опашено	полумехан изировано	
1	Алагарский	1855,0	965	1090	776	41,8	80,4	1058	750	103,5	Алагарский	50	46	10	36	105
2	Бахытский	1830,0	952	1636	929	50,8	97,6	792	711	130,7	Бахытский	49	43	17	26	90
3	Болтогинский	1812,0	942	1320	1150	63,5	122,0	1300	1150	100,0	Болтогинский	39	34	10	24	95
4	Болугурской	3148,0	1637	1368	1049	33,3	64,1	1445	1348	71,8	Болугурской	50	32	12	20	72
5	Кытанахский	1812,0	942	2275	2185	120,6	231,9	1557	1502	145,5	Кытанахский	47	34	12	22	125
6	Арылахский	1627,0	846	1229	1125	69,1	133,0	882	830	135,5	Арылахский	40	31	6	25	88
7	Мугудайский	2638,0	1372	1836	1669	63,3	121,7	1633	1593	104,8	Мугудайский	76	47	16	31	106
8	Ожолунский	3277,0	1704	2200	1788	54,6	104,9	1890	1740	102,8	Ожолунский	71	36	15	21	146
9	Соловьевский	2617,0	1361	2207	1654	63,2	121,5	2913	1506	109,8	Соловьевский	71	49	13	36	127
10	Сыланский	4580,0	2382	2479	2382	52,0	100,0	2613	2493	95,5	Сыланский	97	80	19	61	201
11	Телейский	1587,0	825	1072	942	59,4	114,1	1325	1036	90,9	Телейский	27	22	13	9	60
12	Халарский	1907,0	992	1790	1359	71,3	137,0	2338	1057	128,6	Халарский	49	41	13	28	126
13	Хатылганский	2106,0	1095	1895	1600	76,0	146,1	2250	1162	137,7	Хатылганский	46	42	10	32	108
14	Хаяхытский	1750,0	910	1360	1130	64,6	124,2	1400	830	132,9	Хаяхытский	46	35	6	29	101
15	Хоптогинский	3251,0	1691	2565	1922	59,1	113,7	1830	1435	133,9	Хоптогинский	58	51	9	42	107
16	Чакарский	2305,0	1199	2614	1394	60,5	116,3	1211	996	140,0	Чакарский	64	47	18	29	93
17	Чурапчинский	1755,0	913	803	692	39,4	75,8	975	927	74,6	Чурапчинский	36	26	3	23	56
Всего по улусу		39857,0	20725,6	29739,0	23746,0	59,6	114,6	27322,0	21086,0	112,6	Всего по улусу	916,0	698,0	202,0	496,0	1806,0

Быйылгы оттоохун сезонугар барыта 39857 тунна оту оттуур былааннаахпыт. Оттуурга табыгастаах кураан күннэр тураннар, бу күннэргэ оттоохун татимэ кууһурдэ. Атырдьах ыйын 10 күнүнээби туругунан 20725 тунна оттоон сыллаабы былаантан 52 бырыһыана ылылынна. Кытаанах нэһилиэгэ бу кэмнэ сыллаабы былаанын толордо.

Ордук үчүгэйдик графиктарын 146 бырыһыан толорбут Хатылы, 137 бырыһыан көрдөрүүлээх Хадаар, 133 бырыһыаны ылбыт Арыылаах, 122 бырыһыан толорбут Болтоно нэһилиэктэрэ үлэлээтилэр. Алабар, Бахсы, Болугур, Чурапчы нэһилиэктэриттэн уратылар бары графикты тутуһан иһэллэр.

СЫЛЛААБЫ БЫЛААН ТОЛОРУЛУННА

Кытаанах нэһилиэгэ быйылгы оттоохун сезонугар 1812 туннаны оттуур былааннаах. Былырынны былааннара 1661 тунна этэ. Атырдьах ыйын 10 күнүнээби туругунан 2185 тунна оту оттоон, сыллаабы былааннарын 120,6 бырыһыан толордулар. Нэһилик дьаһалтатын тыа хаһаайыстыбатыгар илсисэпиһэ Айталина Пономарева быйылгы оттоохуннарын билиһиннэрдэ.

Быйыл оттоохунна эрдэ кирийдит. От үүнүүтэ кулабана суох. Барыта 34 эвено (ол иһигэр 12 механизированнай, 22 ситэтэ суох механизациялаах) үлэлээтэ. Сыллата сана тизхиныкэлэри, ордук, прессподборщиктары ылыһан буолан, оттоохун тэтимнээхтик, наһаа элбэх киһини туһаммакка ытыллар буолла.

Трофим Борисов салайар «Кирийээн» бааһынай хаһаайыстыбата 260 тунна оту бэлэмнээтэ, билигин атыга анаан оттуур. Намылды бааһынагыгар 30 гектарга сүөһү аһылыгар анаан бурдук ысыта. Үүнүүтэ үчүгэй. Киниттэн нэһилиэкпит, улууспут хаһаайыстыбалара сүөһү эбии аһылыгар анаан атылаһааччылар. Николай Владимиров, Леонид Пономарев, Роман Парфенов бааһынай хаһаайыстыбалара бэйэлэригэр сөптөөх оту оттоон баран, атыга анаан оттууллар. Отторун

рулоннаан бэлэмнииллэр. Филипп Барашков хаһаайыстыбата быйыл улуустан субсидия көрүлэн прессподборщикты ылыммыта. Омон түргэнник оттоон бүтүлэр. Улуус салалтатыгар, чуолаан баһылык Андрей Ноговицынна махталлара улахан.

Чааһынай хаһаайыстыбалартан Роман Аржаковтаах, Николай Андреевтаах, Петр Барашковтаах аймактарынын оттоон, үчүгэй көрдөрүүлээхтэр. Егор Миронев, Михаил Пестерев, Иван Коркин эмиэ элбэҕи оттоотулар.

Олохтоох дьаһалта отчуоттарын кэрийэн улуус, өрөспүүбүлүкэ сонуннарын кэпсээтэ, үлэлэрин

билистэ, хoduна хоһууннарыгар анаан ырыа-тойук бэлэхтээтэ.

Күн-дьыл ардаабакка туран биэрбитин таба туланан. Кытаанах дьоно-сэргэтэ быйылгы оттоохунна сирин хаалларбакка сирийэн оттоотулар, эһиилгэ кытары хаһаанар отторун булуннулар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Кирилл Бычков проинспектировал ход реализации проекта по формированию комфортной городской среды

дизайном.

Следующими пунктами объезда и.о. первого вице-премьера стали бульвар Учителя и сквер Ямщиков. Кирилл Бычков поручил разработать «дорожную карту» по принятию бульвара Учителя на содержание городского округа. Работы по благоустройству сквера Ямщиков идут полным ходом. Проект инициирован общественной организацией «Потомки государевых ямщиков». Сквер создается не просто как общественное пространство, а как памятное место. Кирилл Бычков отметил, что проблем со сдачей объекта не должно быть, и сквер должен стать одной из визитных карточек города Якутска.

Далее и.о. первого вице-премьера ознакомился с третьим завершающим этапом работ по благоустройству озера Талое и взял под личный контроль завершение масштабного проекта в сентябре текущего года.

Подводя итоги объезда, Кирилл Бычков подчеркнул, что на данный момент видны результаты создания объектов благоустройства в текущем году и можно дать оценку темпам, качеству работ и сложности, которые возникают в ходе их выполнения.

«Сегодня я обратил внимание на содержание тех общественных пространств, которые были выстроены в прошлые годы. Важно, не просто перерезать ленточку, сдать и отчитаться о реализованном проекте, а содержать объект в надлежащем

состоянии для того, чтобы жители могли пользоваться им. Я об этом сегодня сказал руководству администрации ГО «Город Якутск». На эту тему мы провели выездное совещание на месте, посмотрели состояние дворовых территорий на улице Аммосова и бульвара Учителя. Здесь важна слаженная работа Управления архитектуры, Министерства ЖКХ и энергетики и городских служб», — сказал и.о. первого вице-премьера.

Кирилл Бычков отметил, что в рамках программы каждый год выделяется более 300 млн. рублей на благоустройство дворовых территорий и общественных пространств в республике. В этом году среди городов, выигравших конкурс, Верхоянск — не простой для благоустройства регион, но тем не менее, местные жители заинтересованы в том, чтобы их малая родина, в независимости от климатических условий, должна быть комфортной для проживания.

Руководитель Управления архитектуры и градостроительства РС (Я) Ирина Алексеева, комментируя ход реализации проекта, сказала, что для содержания общественных пространств в городе Якутске необходимо активно вовлекать бизнес, прежде всего, молодых предпринимателей.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

Фото Марии Васильевой (ЯСИА).

ГААСКА ХОЛБОНООЧУЛАРГА СУБСИДИЯ КӨРҮЛЛҮӨ

Атырдыах бийи 11 күнүгэр улуус баһылыгын экономикаба уонна инновацияба солбуйааччыта Алексей Егоров өрөспүүбүлүкэ бүүддүөтүттэн гааска холбонуу ороскуотун сорох чааһын толуйууга субсидия бэриллээтин туһунан мунньабы ыытта.

Бу субсидияны көрүү — сана пилотнай бырайыак. Бырайыагы үлэлэтэргэ диэн быһаарыны СӨ Бырабыыталыстыбата ылымна. Быйыл билиги улууска пилотнай икки нэһилиэк испиһэккэ киирдэ — Хайахсыт уонна Чурапчы нэһиликтэрэ. Хайахсыка 11, Чурапчыга 20 ыалга квотаны көрбүттэр.

Субсидия билигин киинтэн иттиигэ холбонор опорор ыал гааска көһөбүн диэн сайаапканы биэрдэхтэринэ көрүллэр. Күөх төлөн бары өттүнэн барыстаабын, табыгастаабын бары да билэ-көрө сырыттаһыт. Онон гааһынан иттигини талбыт дьонно бу үчүгэй сонун диэн этиэххэ наада. Бэриллэр суумата ороскуот 75 % -нын толуйар уонна 117, 19 тыһ. солк. үрдээбэт. Субсидияны ким баарар ылыан сеп, кыаммат (малоимущай) эрэ киһи ылар диэн буолбатах. Эрдэ киинтэн иттиигэ холбонорго субсидияны ыла сылдьыт да буоллахтарына, ол аахсыллыбат.

Онон Чурапчы уонна Хайахсыт нэһилиэтин киинтэн иттиигэ холбонор опорор олохтоохторо, өскөтүн эһиги гааска көһөн, субсидияны ылыаххытын баарар буоллаххытына, сайаапканы бэйэбит олохтоох дьаһалтабытыгар тийээн биэрэбит. Дьаһалта үлэһиттэрэ ханнык докумуоннары хомуйсаргытын быһааран биэрэбиз.

Өскөтүн улуустар бу бырагыраамаба күүскэ ылсан үлэлэтэбиз, манньк субсидияны көрүү 2024 сылга диэри ыытыллыаба.

Өйдөөн: субсидия киинтэн иттиигэ гааска көһөр эрэ ыалга бэриллэр!

Елена МАКАРИНСКАЯ.

— ДЫЭБЭР ОЛОР - ДЫЭ КЭРГЭН ЭКОНОМИКАТЫНАН ДЬАРЫКТАН —

Светлана ПЕСТРЯКОВА: "Обуруот аһын санаабыт хоту үүннэрдибит"

баара эрэ 1500-ны төлөөн, 10×20 изнээх сири ылан, быйыл үөрүүбүт улахан. Обуруоппут сирэ-уота, уу ситимин өнөтө барыта босхо. Ону таһынан обуруоппутун маньыр харабыллаахпыт. Түүннэри солбуһан хонолор. Чааһынай дьэйтэ, обуруот сирэ суох дьон олус абыранныбыт, обуруоппут үүнүүтэ да олус үчүгэй.

Мин кыра эрдэхпиттэн айылбаа сылдьарбын наһаа таптыбын, күөх үүнээйи арааһын, хас биридди оту-маһы, сибэккилэри тыыннаах курдук саныыбын. Бэйэм икки кыыс обом сибэкки аатынан ааттаахтар. Кэргэним баарыгар сыл ахсын обуруот аһын дэлэччи опордор этибит. Онтон кэники уопсай дьэбэ озорор буолан, опордор сирим суоҕа, ыра санаам эрэ этэ. Бу иннинэ сылын аайы обом Ньурбаттан хортуска ытара. Быйыл сайын сирдэнэн, обуруот аһын арааһын барытын: обурсу, помидор, хортуска, субүөкүлэ, халпыыста,

кабачок, моркуот, укуруоп — үүннэрдим. Укуруоппун бастагы сиппитин быһан, хатаран, соробун туһунаан, иккис төгүлүн ыһан опортум. Кабачоктарбын печопаатым, обурсубун, помидорбун кэсиэрбэлэтим. Өссө күһүмнэ диэри бириэмэ баар, билигин да өлгөмнүкүүнэ тураппар. Аймахтарбар, ыалларбар бэристим, однокурсниктарбар кытта ыыттым. Сибизһэй обуруот аһа доруобуйаба олус туһалааһын бары билэбит. Манньк дьан-дьаһах кэмигэр кун аайы сизхэ наада. Обурсу ис уорганна олус үчүгэй.

Бири бэлиэтиэхпин бабарабын. Билиги Чурапчыбытыгар манньк үтүө дьаһал тэриллэн, босхо сири биэрэн, обуруот аһын санаабыт хоту үүннэрдибит. Мындабаайыга хортуска опортубут диэн, однокурсниктарбар кэпсэбиллэр олус соһуйдулар, сэргээтилэр. Бүтүн өрөспүүбүлүкэбит үрдүнэн бастагы хамсааһыны билиги Чурапчыбыт онордо. Ол түмүгэр обуруотум аһа дойдубут араас мунуктарыгар кэһи буолан тарбана. Ыалдьан, куорат балыһатыгар эмтэнэ сытар однокурсникабар эмиз сибизһэй

обуруот аһын ыыппытым, мантан күһүн эмиз ыытыабым. Үтүөнү онорортон ордук туох да суох. Быйыл баа санаам тусбутуттан олус үөрэбин уонна, түгэниһэн туһанан, Чурапчыбыт улуһун баһылыгар Андрей Нововицынга, олохтоох дьаһалта баһылыгар Владимир Сивцевкэ уонна Мындабаайы нэһилиэтин "Сайды" бааһынай хаһаайыстыба салайааччытыгар Дмитрий Павловка тусбэйэм уонна дьэ кэргэним аатыттан мунура суох махталбын тиэрдэбин. Тапталлаах дойдубут Чурапчы үүнэ-сайда туруохтун!

Түмүктээн эттэххэ, быйылгы курдук күчүмэбэй сайынна улуустат киинин олохтоохторугар манньк көмө тэриллибитэ, чаччы да, олус туһалаах буолла. Ыал аайы куурусса хахаарар, остуолга сибизһэй сымьыт дьэрэлиир, обуруот аһа дэлэйдэн, обо аймахха тотоһу ас тардыллар. Чэбдик олох эргийэн, уйгу-быйан бычальдыт!

Кэпсэттэ Сардана ЕРЕМЕЕВА, суруналыыс.

Улууспутугар дьэ кэргэн экэниэмикэтин бэргэтүүгэ аналлаах пилотнай бырагыраама үлэлээн, дьон-сэргэ олус абыранны. Улуус дьаһалтата элбэх кыбартыраллаах уопсай дьэ олохтоохторугар, элбэх оболоох ыалга, соботох дьонно уонна пенсионердарга Чурапчы орто оскуолатын пришкольной участкаһын обуруот аһын опордууга анаан биэрбитэ, ону таһынан Мындабаайы нэһилиэгэр Амма өрүс үрдүгэр сана хорутуллубут бааһынаба хортуска опордор сири түнэппитэ.

Быйыл сана үлэбэ киирбит, Ярославскай уулусатыгар турар 26/1 нүөмэрдээх дьэбит таһыгар үлээннээбим. Чурапчы салиэннэтин олохтооҕо, "Улыбка" уһуяан үлэһитэ Светлана Семеновна Пестрякованы көрсө түһэбин. Кини Куохара үрэх үрдүгэр баар обуруотугар үлэлээн, үөрэн-көтөн аһай иһэр эбит. Бу бырагыраама туһунан Светлана Семеновна манньк кэпсэтэ:

Сайаапкаба суруйтаран,

Маарыкчаан ыччаттара

Ыччакка аналлаах сыһыарыы

Элбэх оҕолоох эдэр ыал Корякиннар

дизн хоруйдаата.

Алиса идэтинэн буһаалтыр, «Алмазкредитсервис» кирадьиит биэрэр кэпэрэтиипкэ үлэтиир, ол эрэн билигин үчүгэй уоплускаба оһорор. Оттон Владислав Петрович теплотехник идэлээх, Чурапчытааҕы ОДьКХ-ба маастарынан үлэтиир. Маны таһынан Владислав уопастыбаннай үлэни дьарыктанар. Ол курдук, кини 2018 сыллаахтан "Удьюор" Чурапчы сэлээнньэтин эр дьонун түмсүүтүн биер көхтөөх чилиэтинэн буолар. "Мурун Тымпыйа" ТОО эр дьонун сэлэһаа-чытынан талыллан, үлэлээн саҥалаабыт. Итини тэҥэ 2020 сыл саҥаланыытыгар Чурапчытааҕы ОДьКХ ыччатын сабиэтэ тэриппэн, бэрэссэдээтэлинэн талыллыбыт. Былаанынан араас тэрээһиннэр ытыллыахтаахтарын, биллэн турар, карантин буолан хаалан, барыта тохтообут.

Ыал аҕа баһылыга Владислав бултуурун олус себүлүүр эбит. Саас, күһүн буолла да бултуу тыаҕа тахсар. "Саҥа дьыл кэнниттэн, күс сиирбитин кэтэспитинэн барэбит. Бултаан аҕалла да, астаан сиибит" - диэн үөрэн турар, Алиса кэпсир.

Дьиз кэргэн хортуоппуйдаах бүлүүдэни, пиццаны, бэрэскини, уопсайынан бурдук аһын барытын уонна тефтели себүлүүн сииллэр. Ыал аҕата кэнсиэрбэлэммит оһуруот аһын, чуолгаан дьизтээҕи кэнсиэрбэни олус себүлүүн, сиир эбит. Ол иһин сылын аайы печо, борщ, икра хайаан да оностон хаһааналлар.

Владислав уонна Алиса эдэр ыалларга кытаанах доруобуйаны, мэлдьи ыраас халлааны, баҕа санаалара барыта туолан иһэригэр уонна сиздээхтик, чөл олоһу тутуһар дьиз кэргэн буолун диэн баҕа санааларын тиздэллэр.

Ити курдук Чурапчыга олохсуйбут Корякиннар дьиз кэргэттэрэ инникитин даҕаны сырдык санаалара, иллээх-эйлээх олохторо өссө сайдан, бөбөргөөн нэһилиэкпит тумус туттар ыала буоллуннар.

Корякиннар хаһыалпыт аҕааччыларыгар кабачок икратын ырысыабын үллэстэппэр.

Састааба:

- 1 улахан кабачок
- 5 орто моркуоп
- 2 орто эриэллэ луук
- 1/2 ыстакаан мас арыта
- 2 толору ост.нь. тамаат

паастата

- 2 ост.нь. саахар
- Туус, бизрэс

Кабачок хаһын, сизмэтин ыраастаан баран, бытархай гына кырбыыбыт. Моркуобу түөркэлиибит. Луугу кырбыыбыт. Улахан иһиккэ мас арытын кутан, орто уоһа кабачогу ыһаарабыт. Луугу туспа иһиккэ саһархай буолуор дьиз, ыһаарабыт, онно моркуоп эбэн салгыы. 2 мүнүүтэ буһарабыт. Онтон кабачоһа лууктаах моркуобу кутабыт, уоплутун, кыччатабыт уонна тамаат паастатын (крахмала суох буолуохтаах), тууһу, сааханы, бизрэһи эбэн булкуптабыт, 5 мүнүүтэ буһара түһэбит. Уоттан ылан баран, блендеринэн пюре буолуор дьиз эрийтэрэбит. Оргутуллубут баанкаларга кутабыт.

Чурапчыбыт нэһилиэгэ кэҥиир, тупсар, нэһилиэк киһитин аһсаана сылтан сыл эбиллэн иһэр. Улуус киинигэр үлэ булан, дьиз-уот туттан олохсуйаллар, оһолорун үөрэттэрэллэр. Оннук биер эдэр ыалы, Владислав Петрович уонна Алиса Ивановна Корякиннар дьиз кэргэттэрин кытары көрсөн кэпсэттим.

Владислав, Алиса Корякиннар харахтарынан хайбаһан, сүрэхтэринэн себүлүүн, ыал буолан, аал уоту оттуһан, алаһа дьиз тэринэн, Чурапчыга олохсуйбуттара номнуо 10 - тан тахса сыл буолбут. Ийэ, аҕа дьолун билэн, икки кыталык кыргыттардаахтар уонна икки оторой-моторой уол оһолоохтор. Оһолор бары И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оһуолатыгар ситиһиилээхтик үөрэнэллэр. Улахан кыыс 9-с кылааска, улахан уол 5-с кылааска, кыра кыыс 3-с кылааска үөрэнэ киһирээри сылдьаллар уонна кыра мааны, мурун бүэтэ уоллара тоһус ыйдаах. Кыргыттар ийэлэригэр иһит сууһан, ас аһаһан, дьиз-уот хомуйсан көмө дьонно буолаллар.

Корякиннар саҥа ыалын сизринэн, сылын аайы оһуруот аһын алгемнүк үүннэрэллэр, сир аһыгар себүлүүн сылдьаллар. "Дьиз кэргэнинэн бары биергэ сылдьарбытын туохтааҕар да ордоробут. Тыйыс тымныылаах кыһыммытыгар хаһаанаары, сибиэһэй салгыһына айылбаһа тахсан, сир аһын арааһын үргүүбүт. Маны таһынан бары көмөлөөн оһуруоппут аһын кэнсиэрбэлиибит." - диэн ыал ийэтэ Алиса сэхэриир.

Иллэн кэмнэригэр оһуоп тула оһолон оһуоп оонньууларынан

оонньуулар, сынньалаһа киһиэ, мультит арааһын көрөллөр, ас арааһын астыыллар. Тутуһан себүлүүн дьарыктанарыт дьиз ыйытыыбар, Алиса Ивановна: "Кэргэним уһанарын, себүлүүр. Биһиги баһабытын, сакаасытын толорон, ону-маны уһанар. Улахан уол аҕатын туйабын хатарааччы, тутууга, уһаныыга көмө киһитэ. Мин ыал ийэтэ буоларым быһыытынан, кыраһаан иистэнэбин уонна баайарга үөрэнэ сылдьабын." -

Бүгүнтү "Маарыкчаан ыччаттара" сыһыарыга эдэр эрчимнээх, үтүө санаалаах ыччат, Чурапчы килбэйэр киинигэр турар "Универсам" маҕаһыын салайааччыта Айсен Толстоухов ыалдьыттыыр. Киини тус олобун, урбаанныт буоларыгар туох уустуктары көрсүбүтүн, бэйэ дьыалатын септөөхтүк тэринэн арынарга сүбэлэрин туһунан сэргээн аарыт.

Санатан эттэххэ, быйыл саас Чурапчы нэһилиэгэр "Чурапчыга Ньюкулун күнэ" булмуттар икки ардыларыгар үтүө санаа аахсыйата ытыллан, ытык кырдыабастар, бэтэрээннэр, анаардас ийэлэр сааскы куһу кытары ас нобуорун үөрэ-көтө тутан амсайбыттара. Бу аахсыйаны көбүлээччинэн Айсен Иванович буолар. Киини бэйэтин маҕаһыыныттан успуонсардаан, наадалаах бородуукталары эбэн, олохтоохторго дьылларынэн түнэллэһэ.

туһунан былааннаа да илик этим. Ол да буоллар тийэн көрсөҥө сөбүлэспитим. Көрөн баран, турар сирэ табыгастаабын, иһэ кизгин сөбүлээн, ылыахпын баарбытым да, үтүсүбэ. "Уйгуну" арыыйыппыт аҕылаах ый ааспыт этэ. Иһэ кыах көстүбүтүн куоттарымаары, добоотторбор Айсен Лавровка уонна Дмитрий Михайловка эрийбитим. Ол бириэмэҕэ Дьоккуускай куоракка үлэли сылдьаллар этэ. Дьонум этибин интэринизиргээн, кыттыһарга сөбүлэспиттэрэ. Ол курдук, "Универсам" маҕаһыыны 2018 сыллаахха асылыппыт. Маны таһынан кыһын, бу сыл сабаланыыта "Универсам" икхис этээһигэр кафе асылыппыт. Аныгылыы оноруулаах буолан, ыччат сөбүлээн сылдьар этэ. Онон этэнэ үлэлээн истэхпитинэ, харантыын буолан, тохтуурга күһэллэбиһит.

- Аан дойдуну аймаабыт дьаҥ ыарыыта туран, үтүс урбаанныт араас ыарахаттары көрүстүлэр. Эйиэхэ бу кэм охсуута хайдабыт?

- Дьаҥ ыарыыта урбаан эйгэтин күүскэ оҕуста дии саныыбын. Ол курдук, хас да ый үлэлээбэккэ, дохуота суох турдулар. Эбиитин кирээдииттээх дьон кирээдииттэрин, куортамнарарын төлүүллэр. Маны тэнэ үлэһиттэригэр хамнастарын бизириэхтэрин наада.

онорон таһаарааччыларга, тыа хаһаайыстыбатыгар, социальнай эйгэҕэ сыһыаннаах хайыскаларга көрүллэллэр, атыыга-эргиэннэ суох.

- Манньык кэмнэ киһи бэйэ дьыалатын арыныан сөп дуо? Хантан идиэһэ ылыахпын сөбүй?

- Ханньык баарар мэхэйдэргэ, ыараханга соргулаахтык сорунан, үчүгэйдик толкуйдаан, тугу эмэ тобулан, бэйэ дьыалатын арынааха сөп дии саныыбын. Нууччалыы эттэххэ "Любой кризис - это новые возможности".

Билгини кэмнэ интэринизиккэ чуопан "Ютуб" ханаалларыгар социальнай ситимнэргэ, туһааннаах саайтарга элбэх сана идиэйэни булуохха сөп. Араас эйгэлэринэн хайыскаларынан кэпсииллэр, ырыталлар, ханна туох аһыллыбытын, хайдах үлэли туралларын, сана туох аһыллыбытын барытын сырдаталлар. Итини таһынан атын сиргэ, дойдуга сылдьан, араас идиэйэлэри тобулуохха сөп. "Бэйэбит дойдубутугар итинниги арыйдааха хайдах буолуой? Дьон сэнээрэ дуо?" дии толкуйдаан, үөрэтэн, бэйэбит усулуобуйабытыгар сөп түбэһиннэрэн уларытан, тупсаран бизириэххэ сөп.

- Инникитин туох былааннааххынын?

- Сана саҕалааччы буоларбыт

Айсен ТОЛСТОУХОВ:

"Мэлдьи өйдүүр, өйүүр дьоммор махтанабын"

- Айсен Иванович, кэпсэтии сизиринэн, аан бастаан бэйэбин билиһиннэрииттэн саҕалаахха...

- Мин Мугудай нэһилиэгиттэн төрүттээхпин, бииргэ төрөөбүт төрдүбүт. Быраатым Николай, баптыларым Милена, Марина. Ийэбит эрдэ олохтон туораан, аҕабыт Иван Николаевич уонна аҕам бапта Анастасия Николаевна илпиптэрэ. 2010 сыллаахха Мугудайдаабы орто оскуоланы бүтэрбитим. Нефтегазовай уонна горнай быреммысыланнаас инники кэскиллээх, үчүгэй хамнастаах, исписэлиистэргэ наадылар (спростаах) эйгэ дииэн, бу идиэлэргэ туттарсарга былааннамытым. Теплогазоснабжение уонна горнай үнүстүүкэ докумуннарбын биэрбитим. Түмүккэ М.К. Аммосов аатынан ХИФУ горнай үнүстүүтүгэр «Горные машины и оборудование» дииэн исписэлиинэскэ кириэн үөрэммитим. Устудьоннуу сылдьан, кэргэммин Таяны кытта билсэн, сүрэхпитин холбоон, 5-с кууруска үөрэнэ сылдьан, уруубутун тэрийбиһит. Икки оҕолоохпут, улахаммыт кыыс, кырабыт уол. Мааны оҕолорбутун сахалыы Сандаара уонна Дьулуур дииэн ааттаабыппыт.

- Урбаан эйгэтигэр хайдах үлэлээн саҕалаабыккынын?

- Устудьоннуу сылдьан, 4-с - 5-с кууруска биисинэс хайыскатын интэринизиргир буолбутум. Ол курдук интэринизиккэ «Ютуб» сыһыарыытыгар араас биисинэскэ сыһыаннаах видеолары, көрөрүм. Маны тэнэ туһааннаах киингэлэри ааҕар этим. Бастаан быраатым сүбэтинэн АХШ урбаанныытын, араатар, суруйааччы Роберт Кийосаки «Богатый папа, бедный папа» дииэн киингэтин сөбүлээн аахпытим. Бу киингэ үбү-харчыны сатабыллаахтык тыыран туттарга хардыыбытынан, убайынаан хотдог онорор аппарааты атыылаһан, ыһахтары кэрийэ сылдьан, атыылаабыппыт буолар. Оччолорго Дьоккуускай куорат сынныалан пааркатыгар эрэ атыылыыллар этэ. Ол иһин үчүгэйдик ылаппар этэ. Онон пааркаҕа тураары мизэстэ көрдөөбүппүн, сонун тугу эрэ толкуйдаа уонна урбаанныт булуохтааххын, оччого биридэ мизэстэ биэрэбит диибиттэрэ. Ону бу кэмнэ "Кофе с собой" дииэн ньыма кэлэ илик этэ. Манньык атыылыыр киосканы онорор эбиһин дииэн былааннаан, коммерческой этии онорбутум. Хас да ыйы быһа көрүөх буола сылдьыбыттара уонна бүтэһигэр

калан, хомойуох иһин, аккаастаан кэбиспиттэрэ. Аны туран, урбаанныт быһыытынан регистрацияланан, налоговайга отчуот туттарыахпын, нолуок төлүүхтүн наада буолан хаалбыта. Онон тутатына урбаанныт быһыытынан регистрацияланар сыһына дии санаатым. Үлэлээн көрөн баран, дьыалам инникилээх дииэтэххэ биридэ регистрацияланар ордуку эбит. Пааркаҕа мизэстэ көрдүүр кэммэр бырааппын кытта Хабаровскайтан ханкы аҕалан, атыылыы сылдьыбыппыт. Саас наадылар дьон элбэх буолан, атыыбыт син барбыта. Мантан кирибит үптэн уонна сыбаайабытыгар кирибит харчытан эбэн, кыра грузовик ылбытым. Кэргэним Татьяна идиэйэлэрибин куруук өйүүр буолан утарбата. Устудьоннуу сылдьан, үгүстүк куруусчуттаабытым. Үлэли сылдьан, суоплардары кытта кэпсэтэн, массыына ылыаха баар эбит дииэн идиэйэ кирибитэ. Куруусчуттарга бири чааска 300 солк., оттон массыыналаахтарга 800 солк. төлүүлэр этэ. Аҕабын Дьоккуускай куоракка ыһыран суоплардаппыт. Сакаастарбытын интэринизиккэ «Якт.ру» дуоскаҕа биллэри таһааран, булар этибит.

Онон 2015 сыллаахха Таяныын үөрэхпитин бүтэрэн, мин дойдубар Мугудайга сайылыы тахсыбыппыт. Оттуу сырыттаахпына, дэриэбинэ киинигэр абаҕам уһаайбатыгар таах турар гарааһы маҕаһыын оноруохха сөп эбит дииэн толкуй кирибитэ. Эрдэ наар туох эрэ саганы киллэриэххэ, суоҕу аҕаһаахха дииэн толкуйдуурум. Онон ханньык эрэ киингэҕэ аахпытим, үлэли турар, элбэх конкуренциялаах ырынакка кириртэн куттаныман, ол аата оннук өнөҕө эбэтэр бородууксуйаҕа дьон наадылар, харчы эргийэр дииэн буолар. Ол иһин ас-уөл маҕаһыынын арыларга былааннаабытым. Маҕаһыын арыларбар гарааһы маҕаһыынга септөөх гына өрөмүөннээбитим. Онон табаарбын ыларбар, аҕам эдэһийинэн 170 тыһ. кирээдиит ылаппарбытым. Онон эдэһийбэр Анна Николаевнаҕа махталым улахан. Киини өйөөн, табаар ылан, үлэбин саҕалаабытым. Бастаан бэйэм атыыһыттаабытым, аҕам Аллараа Бэстээхтэн аһы-уөлү таһар этэ. Онон 2017 сыл бүтүүтэ бырааппынаан Чурапчыга "Уйгу" маҕаһыыны арыыйыппыт. Сана арынан үлэли сырыттаахпытна, "Кэнээри дьиз (помещение) көрдүүгүт дуо?" дииэн эрийбиттэрэ. Соһуйбутум, сана аһыллыбыт буолан, кэниир

Айсен аҕатын уонна биридэ төрөөбүттэрин кытта

Үлэлээбэккэ туран, дьоннорун сатаан хамнастаабакка, үлэһиттэрин далби куоттардылар. Ол эрэн онтон толлон опорбокко, кэмигэр септөөх ирдэбиллэри чопчу туһунан, сана ньымалары тобулан үлэлээххэ сөп. Биһиги харантыын саҕаламмытыгар кафебын сабан, аһы-уөлү аадырыска тиэрдэн бизирииньматыгар көһөн, үлэли турабыт. Үлэлээбэккэ турбут куортамнаааччыларбытын куортамнарбыттан босхолоон, манна обустардыбыт. Биридэ үлэлиир табаарыстарым, аймахтарым миигин кытта тэнэ үлэлээһэллэриттэн ордуку үөрэбин, бигэ тирэхтээхтик сананабын. Онон түгэнинэн туһанан, тахсар ыарахаттары тэнэ үлэлэстэн, сүбэ-ама буолалларыгар, куруук өйүүлэригэр махталбын тиэрдэбин.

- Урбаанныттарга, сана саҕалааччыларга судаарыстыба, өрөспүүбүлүкэ өттүттэн араас хабааннаах көмөлөр көрүллэллэр. Бу бырагыраамалартан туһана сылдьыбытын дуо?

- Нэһилиэгим дьаһалтата урбаанныттарга көмө онорбута. Онон сайабылыаннаа суруйан, холодильник атыылаһарбар үбүнэн көмөлөспүтэ. Чопчу ханньык бырагыраама буоларын өйдөөбүппүн. Маны таһынан дьаҥ турбутунан, уопастыбаннай аһылык эйгэте обустарда дииэн улуустан көмө көрүллүбүтэ. Уопсайынан ыллаха, граннар, субсидиялар

быһыытынан, билигин үлэбитин атаҕар туруоран, ситэрэн, тупсаран, сайыннаран бизириэхпитин наада. Ол кэнниттэн атын хайыскалары боруобалаахпыт. Толкуйдар бааллар.

- Урбаанныт буолуон баарар ааҕааччыларга тугу сүбэлээн этэй?

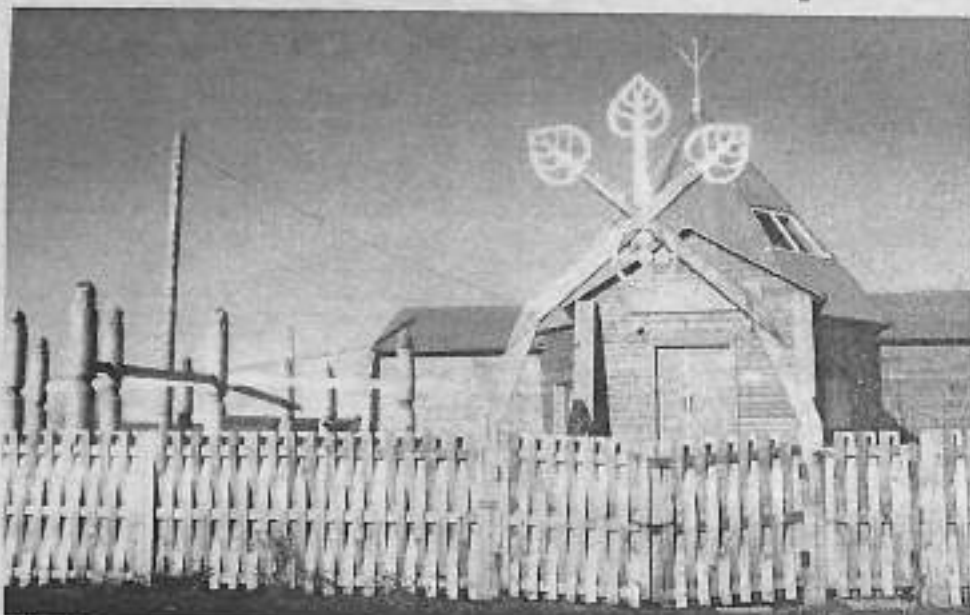
- Бастаан саҕалайырга араас ыарахаттары көрсөбүн, күнүстэри - түүннэри үлэлигиин. Онон толкуйдаан, суоттаан, күүскэ турунан, бэйэ дьыалатын арыналларыгар баарабын. Толкуйдаабыт идиэйэни олоххо киллэрэргэ, эрэллээх, баҕалаах буоллааххына барыта сатанар, куттаммакка саҕалаахха эрэ наада. Дьон үксүгэр куттанан, наһаа ер толкуйдаан саҕалаабаппар. Саҕалаатын да, үлэлииргэр, иннин диэки бараргартыйыбын. Киһи барытын сатыыр, барытыгар үөрэнэр. Ол эбэтэр үлэлээн бардаххына билбэккин билиэн, сатаабаккын сатаан иһиэбин. Тугу эмэ сыһыстааххына санаабын түһэримэ, бу барыта уопут буолар.

- Айсен Иванович, кэпсээнин иһин махтал. Санаттан сана сонун, сибизһэй идиэйэлэр кириэ турдуннар. Толкуйдаабыт санааларың олоххо киллэрэргэр, чэгиэн - чэбдик доруобуйаны, үбү-аһы баарабыт. Дьиз кэргэнгэр иллээх-эйэлээх олоҕу, дьолу-соргуну.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА.

— "АРЧЫ ДЫИЭТЭ" ҮЛЭЛЭЭБИТЭ 10 СЫЛЫГАР—

Сахалы тыны ингэриигэ

кубулуйда.

Өрөспүүбүлүкэҥэ ытыллар араас хабааннаах түһүлгэлэргэ, күрэхтэһиллэргэ улуус чыһин көмүскүү барар араас идалах үлэһиттэр, ыспарсымыаннар биһизгэ сылдьан алгыһы ылан, санааларын күүһүрдөх, этэнгэ сылдьалларыгар эрэһэрин күүһүрдэллэр.

Алгысчытынан бастакы сылларга ити идэҥэ уһуйуллан, аналлаах көнүлүлээх (сертификаттаах) ытык мааны кырдыаҥас, уһундук салайар үлэҥэ үлэлээбит Николай Афанасьевич Федоров үлэлээбитэ. Кэлин ыарысбатан, сырыһыны-айаны кыайбат буолан, 80 сааһыгар уурайбыта. Онтон ыла үгүс уһуйууларга алгыска сылдьан сүбэлэтэн, сайынны үгүстүк айылҕаны кытта алтыһан, сааһыран син сөл буолла дуу дии санаан бэйэм арчылыбын, аал уокка сүгүрүйэн, Үрдүк Айыыларга хайыһан көрдөһөн алгыһын, харысхал оноробун. Миэхэ көмөлөһөөччү быһытынан тойуксууттар Гей Илларионовна Яковлева, Татьяна Николаевна Горохова, Мария Павловна Сивцева, хомусчулар: Наталья Гаврильевна Устинова, Наталья Гаврильевна Захарова көмөлөһөллөр. Бу сылларга саха маанылаах астарынан алаадыһан, саламаатынан, быырпаһынан айах тутан бар дьоннорун махталларын Галина Даниловна Макарова, Вера Иннокентьевна Оконешикова, Варвара Гаврильевна Бурнашева ылаппар.

Бу сыллар усталарыгар дыз ис бараанын кини ис хоһоонугар, суолтатыгар эппиэттир тына айылҕаттан айдарылаах уус, итэҥэлгэ, сизэргэ-туомна тус бэйэтэ дирин көрүүлөрдөх, Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо, норуот маастара Иннокентий Иннокентьевич Адамов олус айымньылаахтык, үтүө суобастаахтык ылсан үлэлээбитин дирин махталынан бэлиттэхпин баҕарабын. Кини биһи икки хайдах эрэ олус тапсан, сэхэргэһэн, санаа атастаһан кэлбиһиттэн олус астынабын. Үрдүк Айыыларбыт мессуөннэрин, Мандар Уус итэҥэлгэ сыһыаннаах ойууларын, Аал Луук маһы Мандар Уус сүбэтинэн маһа кыһан онортообутун сылдыһыт эрэ барыта сөбөр-махтайар. Кууһунабыт остуолун, олоппосторун, түнүктэрибит, ааннарбыт наличниктарын чочуйан онорбута дыкты. Мин бэйэм даһаны кини эрэ тулутун-хаппытын астынар буолан үбү-аһа туруорсууга ис сүрэхпиттэн үлэлэһэбин, туруорсабын. Ону хата нэһилиэкпит салайааччылары И.И.Оконешикова, С.А.Саргыдаев, А.Г.Егоров билинни салалта В.Д.Сивцев, А.Л.Бурцев тылбын сүрдээбин ылынан үлэлэспиттигэр ис сүрэхпиттэн махтанабын, ийэли алгыһын аныгыбын.

Методистарынан Н.Е.Сергеева, С.В.Стеланова, А.В.Никифорова, кэлин сылларга С.Д.Старостина үлэлэтиллэр. Бары көмүүтүргэ үчүгэйдик үлэлиир буолан докумуоннары онорууга, сценарийдары бачээттээһингэ, ыйдааһы, сыллааһы үлэһэр былааннарын, отчуоттарын онорууга

куруһуоктар үлэлэригэр сыста түһэн бэркэ үлэлэтиллэр. Ордук чорботон Саргылана Дмитриевна айымньылаах үлэтин, бары ытыллар үлэҥэ ылсан иһэрин, тэрилтэ туһа дьон ис сүрэхтэһэн кыһаллан үлэлирин бэлиттэхпин баҕарабын. Уолсастыбаннай тэрилтэлэри кытта үлэли үлэһтээҥэ, бырайыактары суруйууга, бырагыраамаларга үлэлэһингэ, сыл аайы улурыйа турар отчуот былаан ирдэбиллэрин өйдөөн, толорон иһэр үлэһитигэр улахан күүс-көмө буолла.

Аһыллыбыллыт бастакы күннэригэр өбүгэлэрбит үөрүүхтэригэр, сүрүн дьарыктарыгар уһуйар, үлэһтэр куруһуоктары үлэлэтэн барбыллыт. Талааннаах, дьобурдаах, анал үлэһтэх дьону кытта кэпсэтэн, маастардары сүүмүрдээн, маастар кылаастары онортоон сыһыа куруһуоктар салайааччыларын талаһ үлэ сааламмыта. Ол сахтан күн бүгүнүгэр дьэри айымньылаахтык үлэли сылдьар иис кистэлэннэригэр уһуйар норуот маастара М.К.Зверстова, сизилинэн-кылынан өрүү маастардара В.Г.Бурнашева, К.Е.Прокопьева, «Доруобуйам - бэйэм илиибэр» дьин девизтээх «Чэбдик» түмсүү салайааччытынан, наставнигынан ытык кырдыаҥас А.Д.Дорофеев ааттарынан чизэстэхтик кизэн туттабыт.

«Сизл тойуга» куруһуок бастакы салайааччыта Г.М.Слепцова, «Алгыс» бэтэрээннэр хордарын хормейстерынан Болтоноттон сылдьан үлэлэспит Д.Г.Жиркова, «Амтан» ас куруһуогун салайыт Е.Г.Шеломова биһиги барыбыт дирин убаастабыллытын туһаналлар. Биһигин кинилэри солбуйан дээр исписэлиис С.П.Егорова, Н.Г.Устинова, «Кустугу куустарыан» куруһуок салайааччыта Д.И.Макарова, «Эгэй-сэгэй» сахаэтнофитнес - П.В.Гладкина, «Сижкэр» үнүү куруһуога - М.Э.Поисеева, «Тилиһи» оуруонан тигии - В.В.Осипова, «Портретнаявышивка» - Т.Н.Григорьева-Баишева, «Кырымах»түүлэҥи тигии - А.Н.Макарова, «Эйгэ» норуот педагогикатын оскуолага - психологическай киин салайааччыта А.К.Калынова айымньылаахтык үгүс киһини хаһан үлэли сылдыллар.

Мин бэйэм «Алгыс» бэтэрээннэр хордарыгар уус-уран салайааччынан, репертуары талыыга, кэксиздэри талыыга, туруорууга үлэлэһэн кэллим. Өссө тыйаатырга режиссеруунан «Эрэл» театральнай студияҥа салайааччынан үлэлиэхпиттэн «Тыыннаах тыл» дьин куруһуоктаах этим. Ону салҕаан тыл, айымньы суолтатын таба өйдөөн, уус-ураннык ааһыыга, куолаһы таба туттууга, таба саңарыыга уһуйан үлэлэһэбин, түмүктэр син бааллар.

Улахан махталбытын этиэх тустаахпыт бэртээхэй баяниска, наада буоллаһына куоласка арааран ыллатар, албэх бизчэрдэрибитин, дьаһалларбытын ытарбытыгар туттаах киһибиһигэр Спиридон Готовцевка. Син албэхтикөрсүүбүлүкэҥэ, илинэнэргэ, улууска ытыллар куонкурустарга кыттан, сэмэй ситиһиллэрибиттэн үлэһит.

Саха фольклорун жанрдарыгар - норуот ырыатыгар, тойукка, оһуохайга, олоһхону толорууга билигин анал үлэһи бүтэрэн кэлбит эдэр исписэлиис Марианна Дохунаеваттан албэҥи күүтэбит, эрэнэбит.

Дьэ, итиччэ албэх түмсүүлэри, куруһуоктары ытыыга Арчыбыт дьизтэ олус кыараҕаһа бастакыта биллэн барбыта. Ол иһин өр толкуйдаан баран хайаан да өбүгэ үөрүүхтэригэр уһуйар, үлэһтэр туспа дьизлэннэхпитинэ сатаныһы дьин улахан саха балаһана туттарыахха дьин санаанан, олохтоох маастардары, худохунньуктары мунньан, эскиз онотторон, макетын В.Н.Дьячковскайга онотторон бопуруочу «Ытык сүбэ» дьүүлүгэр киллэрбитим. Хата дьонум биир санаанан өйөөн, баһылык С.А.Саргыдаевка хас да буолан бириэмэ былдьаһан кирибиппит. Биһиги үөрүүхтү иһин Степан Анастольевич туруорсуубутун болсумтоохтук истэн, сүбэлэһиэхпит дьин эрэнэрэн дьизлэммит курдук санаан тахсыбыллыт. Өр-өтөр буолбаҥа ыһыран ылан иһи этэстээх аныгыһы, толору хааччылылаах дьиз бырайыагың көрдөрөн соһуллуттара, үлэһиттэрэ.

Нэһилиэк салалтата эдэр дьон эдэр дьон курдук кэлэн-баран, туруорсан, булан-тапан, уталыппакка үлэ күөстүү оруйа түспүтэ. Биһиги нэһилиэк «Ытык сүбэтэ» бэйэбит сэмэй кылааппытын уган туран, нэһилиэкпит дьонугар-сэргэтигэр «үтүө дьылааһа» кыттыһалларыгар ыһыры таһаарбыллыт. Биһиги да тэрилтэни көтүлүккэ нэһилиэк салайааччылары, «Ытык сүбэттэн», В.В.Полоса, Арчы дьизиттэн» мин дьоммутун-сэргэбитин кытта көрсөн, атах тэпсэн олорон кэксэппиппит түмүгэр биһиги да тэрилтэ, биһиги да нэһилиэк олохтооҕо туора турбаҥа үлэһиттэр биһиги күннээх хамнастарын, пенсионердар ким төһө кыахтааһынан үп хомуллан, дьоммут барахсаттар түмсүүлэхтэрин дьин чакчы көрдөрбүттэрэ.

Биһиги Арчы дьизитин кэлэктиибин көбүлээһининэн, Дьоккускай куоракка олорор биһиги дойдулаахтарбыт көмөлөрүнэн кириэн кэксиздээн, куруһуоктарбыт оһуоктары түмэн быыстапкалаан тутуубутугар бэйэбит кыахпынан сэмэй кылааппытын киллэрбиппит. Дьоккускайга олохтоох биһиги дьон, тэрилтэлэр, түмсүүлэр харчынан көмөлөһөн үлэһтэр, өрө көтөбүллэн аҕай кэлбиппит. Бэйэбит «Айыгыбытыгар» нэһилиэктэртэн талааннаах дьоммутун түмэн улахан кэксизри тэрийэн, син балаһча үп кирибита.

Итиччэ улахан тутууга биһиги киллэрбит үлүт, дьиниһэн, кыра буоллаҥа эрэри «Норуот күүһэ - көмүөл күүһэ» дьин мээһэҥэ эппэтэр, суолтата дирин буоллаҥа. Дьон норуот баһа санаатыгар тирээһин Чуралчы нэһилиэгин салалтата сүүрэн-көтөн, үбү-харчыны булан, биригээдэ тэрийэн, тутуу матырыйаалын тизэһтэрэн, бэрт кылгас кэм иһигэр сана дьизбит «Утум» дьин ааттанан 2018 сыл сэттинны 14 күнүгэр үлэҥэ кирибита.

Түмүктээн эттэххэ, бу аныгы үйэҥэ олохтут балысханлык сайдар упарыйыларыгар сабырыйтарбакка, саха саната сатарыһын, төрүт дорбосоммут дуораһыарын, өрхөн өйбүт өрөгөйдүүрүн, сайдарын туһугар, кэксизри ыччаппытын, үүнэр көлүөнэни сахалы тыһыҥа иитэри, өбүгэбит сизрин-туомун, үлэһтэрин олоххо сыһыарыы «Арчы», «Утум» дьизэлэрин дьобус кэлэктиибэ сүрэхпит, өйбүт-санаабыт тугу этэринэн, билиһитин-көрүүбүтүн түмэн, ытык кырдыаҥастарбыт сүбэлэрин ылынан айымньылаах үлэ үлэһтэр сылдыһыт.

Надежда ЗАБОЛОЦКАЯ
ССРС култууратын туйгуна,
Саха АССР култууратын

үтүөлээх үлэһитэ,
Чуралчы улуусун уонна Чуралчы
нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо.

Хайыы-үйэ 10 сыл ааһа охсубут. Чуралчытаагы «Арчы дьизитин» тутуллубутун устуоруйатыттан билиһиннэрэр буоллаҥа. 2009 сыл муус устар ыйга кырдыаҥастар сүбэлэрин ыһыран сүбэлэһэн, кизэн кэксэтии түмүгүнэн, саханы сахалы тыһыныр дьизин тутарга быһаары ылыныллыбыта.

Ити иннинэ нэһилиэк дьаһалтата делегация тэриһэн, Бүлүү бөлөх улуустарыгар, барыта 5 улууска сылдьан билсэн, онно тутуллубут дьизэлэри көрөн, кэксэтэн кэлбитэ. Бастакы хардыһан улууска сана тутуллар дьиз зокиһигэр куонкурус биллэриллибитэ. 5 эскиз кирибиппиттэн хамыһыа уран тарбахтаах ууслут, норуот маастара Владимир Дарамаев эскиһин сөптөөбүнэн ааһан бырайыактыыр үлэ сааламмыта. Бастаан кырдыаҥастар бэйэлэрин баҕаларынан харчы хомуйбуттара, бырайыактыыр докумуон үбүлээһинин нэһилиэк дьаһалтата бэйэтигэр ылыммыта. 2009 сыл сайын дьиз көндөйө тутуллан бүппүтэ. 2010 сыл муус устарга улуус таһымнаах телемафон ытыллыбыта. Нэһилиэһиң, тэрилтэлэр улаханлык өйөөһүннэр салгыы үлэ барыһыгар тирэх буолбута. Олус улахан көмөнү Дьоккускай куоракка олорор Чуралчы нэһилиэгиттэн төрүттээх биһиги дойдулаахтарбыт түмсүүлэрэ онорбута. Күһүөрү нэһилиэк дьаһалтатын көбүлээһининэн 6 биригээдэ тэтимнээхтик үлэлээн, балаһан ыйын 24 күнүгэр Чуралчы нэһилиэгин үтүөкэ кубулуйбут күнүгэр тутуубут «Арчы дьизтэ» дьин ааттанан үлэҥэ кирибита.

Дьиз ис кизэргэтиитин аалтардара ССРС култууратын туйгуна, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Василий Николаевич Дьячковскай, педагогическай үлэ бэтэрээннэрэ, черчение, уруһуй учууталлара Егор Иннокентьевич Барашков (Арыылаах), Григорий Николаевич Петров (Чакыр).

Дьиз былааһа үлэһтэн кириэс курдук быһыылаах, оротугар үс кут бэлэҥэ ыраахтан көстөр. Тас уонна ис кизэргэтиитэ саха киһитэ тулалыыр айгыһын туһунан өйдөбүлүгэр сөптүбүһүгэр оһуһуллубута. Тутуллубута биһиги сыл буолан баран, 2011 сыл балаһан ыйыгар «Арчы дьизитин» таһыгар тобус Айыылары кытта ситимниир тобус тойон сэргэ туруоруллубута.

Арчы дьиз тыл бу киһини духуобунай өттүнэн ыраастыыр, кини ис туругун бөдөрөгөтөр ис хоһоонноох. Өбүгэлэрбит араҥаччылыыр үлэһтэрин тарбатыы, сайыннары «Арчы дьизитин» үлэтин сүрүн хайысхата буолар.

Арчы дьизитин үлэтин туһунан билиһиннэрдэххэ, сайдыыбыт бастакы оһуоктара уһуйаан саастаах оһуоктон садалааналлар. Ый аайы саастарынан кэл опордуу, дуоспурунна киллэри, сайдаһа, түпкэ, тылга киллэри, сан тардыы, Айыы суолун туттарыы, Ийэхсиккэ сыһыарыы туомнара өбүгэ үлэһтэригэр олобурам ытыллыллар.

Нэһилиэһиңи кытта сүрүн үлэһитин 7 түөлбэлэрин кытта сибээстийибит. Арчы дьизитигэр дьон сылдыһыта көхтөөх буолан иһэригэр сыаналааһа, дьон сахалы сизэргэ-туомна, итэҥэлгэ тардыһыта, арчылаһыыга, ыраастаныыга наадыһыта үксээн иһэр. Саамай үлэһтэригэр баар - эдэр ыччааттар олоххо биһиги буолар үөрүүлээх түгүннэрин - ыал буолууларын докумуонунан биһиги элбэхтэрин иннинэ кэлэн ыраастанан, арчыланан бараллар. Чуралчы нэһилиэгиттэн ураты, улуус атын нэһилиэгиттэн, Таатта улуустан эдэр ыаллар кэлэн алгыс ылан олохторун кэрдийс кэммин бэлиттээн аһаллар.

Бу кэлинни кэмнэ дьон үйэтэ уһаабытыгар болсумто ууруохтун баҕарабыт. Ол курдук кыһыл, үрүн көмүс сыбаайбалаахтар, ытык 70-80-90 саастаахтар арчыланан, алгыс ылан бараллар.

Улууспутугар Ийэ дойдубуларгар изэһтэрин төлүү барар уолаттарбыт алгыс ылан, ийэ буордарын харысхал тыһынан илдьэ барыһыларга үтүөкэ

—БУ - ИНТЕРИЭНИНЭЙ—

ДОБОР - ЧУРАПЧЫ УТҮӨ СУОППАРЫН ҮЛЭБЭ ҮМЫЫТА

күн бүгүнгээснэ диэри массына урууттан илибин араарбакка суоппардыбын. Кэлин бизнсийэз тахсан баран, урбааньыт буолан, билигин тизийи-таһыы өнөтүгэр үлэли-хамсыы сылдыбын. 2000 сыллааха холоонноох доборбун, таптыр кыыспын Туйаараны көрсөн, ыал буолан түөрт оҕону төрөтөн, алаһа дьизни тэринэн билигин эбэ, эһэ дэттэрэн дьоллоохтут.

Ыал буолуохтуттан оҕолорбут ыты наһаа сөбүлүүллэрин иһин, ыт оҕолорун ылан иитэ сатыырбыт да, хойукка диэри кыайан турбатахтара. Добор билигин бэһис ыппыт буолар. Кинини Дирин бөһүөлэгин Уорба учаастагыттан кыра эрдэбинэ иитэ ылбыппыт. Уолбут Барылан баҕатынан Добор диэн сүрэхтэммитэ.

Кыра ыт оҕото арааһынай

быракааһа үгүс буоллаҕа (күлэр). Ийэбит Туйаара ыппытын кыра эрдэбиттэн дьон сагатын истэр, хамаандалары толорор ына үөрэтэн-такайан улаатыннарбыта. Биридэ эмэ ыарыттыар, ыттары кытары охсуһан бааһылар түгэнигэр эмиэ ийэбит элтиир, көрөр-истэр. Кэлин хамаандалары эндэллэикэ истэн, толорор буолбутун кэнниттэн мэлдьи бэйэбин кытары үлэбэ илдьэ сылдыбын. Массынаһын, гараһын, дьизтин-уотун олус үчүгэйдик харабыллыыр.

Билигин Добор сааһа 5-һэ, бэйэбит дьизэ кэргэммит оҕотун курдук бүйөйдээн, тэбис-тэнэ оҕолору кытары улаатта. Ыппыт олус өйдөөх, санарбат эрэ буруйдаах дьикхэ сөп. Бэйэбин кытары Аппара Бэстэбинэн, Таатта улуусунан мэлдьи сылдыһан,

үлэбэ-хамнаһа ымыым, эрэллээх аргыһым буолар. Манньык үчүгэй, өйдөөх ыттаахлыттан бары даҕаны улаханньык астынабыт, үөрэбит. Биһиги дьизэ кэргэн, уопсайынан, бары дьизэ кыылын сөбүлүүбүт, дьон курдук наар кэпсэтэбит, ол иһин да биһир курдук иитэр кыылларбыт сымнаһас буолаллар быһыылаах". - диэн Вячеслав киһи истэ олорубун курдук күлэ-үөрэ, астыктык сэлэргиир.

Сивцевтэр дьизэ кэргэннэригэр тус олохторугар, үлэбэ-хамнаһа табыллыыны, бийиһиллэри баҕара хаалыаһын. Оттон Добор саха ыалын ымыыта буолан, бортобуой массына үрдүгэр дохсуннук туран айаннаан, дьону-сэргэни өссө даҕаны уһуннук үөрдэ-көтүтэ сырыттын.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Тутуу матырыйаалларын, дьизэ малын-салын ыраахтан-чугастан тизийтэрэр өнөнөн улууспут олохтоохторо бары да кэриэтэ күннэтэ туһанабыт. Уолаттар бэйэлэрин тизихинькэлэрин харыстаабакка, кыһыннары-сайыннары уһун уһуньуктаах айанга мэлдьи үөрэ-көтө айанныыллар. Биһир оннук туруу үлэһит суоппарынан Вячеслав Сивцев буолар, дьон-сэргэ кини үлэтин-хамнаһын хайбылларын таһынан кинини кытары наар эрэллээх аргыс буолан арыаллыыр, үлэбэ ымыытын Добору бэркэ сэргии, астына көрөллөр.

Мэлдьи үлэ үөһүгэр, айанга сылдыар суоппары таба тулпакка, кини суотабай нүмэрин булан кэпсэттибит. Вячеслав төттөрү түһэн аккаастыы барбакка: "Бириэмэ буллахпына ыппыт ыйытыктаргар хоруйдуом", - диэн бэрт холкутук сөбүлэстэ.

"Бэйэм 1982-1984 сылларга Одьулууннаабы ПТУ-га суоппар идэтигэр үөрэхпин бүтэриэхпиттэн,

— АТЫРДЫАХ ЫЙЫН 17-26 КҮНҮНЭЭБИ ГОРОСКОП —

ХОЙ (21.03-20.04)

Нэдиэлэ сагатыгар күчүмэйдэри туоруур инниттэн сорох хойдор сүүрүк хоту устаргыт ордук. Наадалаах түгэннэ сэмэй буолуу быһаарыылаах ньыма буоларын өйдөөн. Нэдиэлэ ортото уһун айанна сылдыар хойдорго саччото суох күнүнэн буолсу. Эһиги тулуурга суох буолуунугут. Тулуурга суох буолуу түгэххитигэр диэри сизэн бүтэриһик эбэтэр күөстээх санааны ыһыан, ону туһалаах энергияҕа кубулутуоххутун сөп. Ити инниттэн биһирин бэйэбит талын.

ОБУС (21.04-21.05)

Нэдиэлэ сагатыгар толкуйутун олоххо киллэрэргэ күһэллэһэн, сыһаны оноруоххутун сөп. Бу бириэмэ сорох оҕустарга туох баар ис комплекстаргытын хостоон таһаарыан сөп. Туохха барьыгар ээл-дээл сыһыаннаһы үөскүүн сөп. Нэдиэлэ ортото маҕаһынна сылдыартан туттунун. Субуотаба үчүгэйдик сыһыаннаһыт, ол кэнниттэн инники былааннаргытын набыллык толкуйдуоххут.

ИГИРЭЛЭР (22.05-21.06)

Нэдиэлэ сагата тус дьыалабытыгар уонна бырайыактаргытыгар түргэн уонна түмүктээх хамсааһын күөтэр. Бу бириэмэ элбэх, сана, интэриэһинэй дьону кытта билиһиннэриэ. Олоххот отомноох эрэ саҕалааһыннар диэки сапаллыа, оттон аһара наадалаах быһаарынылары ылыммакхыт ордук. Бээтинсэ, субуота тус кыһалбалары быһаарыыга уонна бэйэни сайыннарыыга анааллар.

АРААК (22.06-23.07)

Бэнидиэнньиккэ сэрэйдэн көрөр алтыс чувствобар эрэниэххин сөп, сулустар соһуччу быһаарыныытын өйүөхтэрэ. Үлэбэр сана идийэллэри уонна сайдар суоппары тобула умса түһэрин ордук. Араактар харчыны үчүгэйдик толкуйдаан туттаргыт наада, оччоҕо эбии үл кириитэ суобуттан хомойуоххут суоҕа уонна бүддьүөкүтүн аттаран туттуоххут. Баскыһыаннаҕа бэйэбит тугу баҕараргытын тынаргыт ордук, чугас дьоннот эппиттэринэн буолбакка.

ХАХАЙ (24.07-23.08)

Хахайдар онорбут дьыалабыт түмүгэ хайдах буолуохтаагын чуолкайдык билиэхтээххит. Үл-харчы болпуруоһугар болломтобуутун уурут. Дьизэбитигэр үчүгэй малы-салы ыһыан, матырыйаалынай балаһыаннаһыт тупсубутун өссө үчүгэйдик өйдүүххүт. Чугас дьонун онорбут быһыытын үчүгэйдик сыаналыахтара. Олтуосунуук, сэрэдэ - дуоҕабары баттаһыыга табыгастаах.

КЫЫС (24.08-23.09)

Науканы үөрэтэргэ, духуобунай өттүнэн сайдарга тобосстоох нэдиэлэ. Холбоһуктаах биисинэсмитигэр үчүгэй барыс кириэ, ол эрэри тус уонна дьыалабайы сыһыанньыт иккиэннитигэр саччото суох буолсу. Инникигитин уонна сана дьыалаларгытыгар, бырайыактаргытыгар кытаанах олугу оносторго кыагы мүччү тутуман. Киэн көрүүлээх кыыс кэлэктиибигэр элбэх туһаны аҕалыан сөп.

ЫЙААНЫН (24.09-23.10)

Бу нэдиэлэбэ араас дьону кытта көрсүүлэр, мунньахтар буолуохтара. Ол түмүгэр сарсынны күннэ эрэли уонна партнердартан көмөнү ылыаххыт. Уруккуттан ылсыбыт былааннытын эмискэ өйүөхтэрэ. Нэдиэлэ улахан анаарыгар конфликттан, улларыылартан куттаммакка, бэйэ дьыалабытын бэрээдэктиэххит. Ол эрэри түмүктээх быһаарыныыны ылынарга тизтэйимэн.

СКОРПИОН (24.10-22.11)

Сулустар нэдиэлэ сагатыгар тугу да хааччахтаабаттар, оннооһор таптаһа. Онон сана билсигиһилэр табыгастаахтар, таптаһа фантазиябытын ооньотуоххутун сөп эбэтэр таптыр киһигитигэр соһуччу сюрприһи онорон үөрдүн. Нэдиэлэ ортото наставыаннаһыт улларыымтыа буолуо, оттон чэппиэргэ номнуо убарыйан барыаххыт. Докумуонна илии баттырыгытыгар сэрэхтээх буолун.

СТРЕЛЕЦ (23.11-21.12)

Олоххо сыалгыт уонна приоритеткыт быһаарыллыан сөп. Туохха баҕараргытын чопчу билэн, олтуоларын туһугар тугу оноруохтааххытын кытта билиэххит. Дэлэй астаах остуоллаах бырааһынньыктар ис уорганныт ыарыытыгар тиздизин сөп. Дьизэ ис-тас үлэтинэн дьарыктаннаххытына, дусһуйууну ылыаххыт.

ЧУБУКУ (22.12-20.01)

Чэппиэртэн тулалыыр эйгэ эйиэхэ

аанын арыыһа: үчүгэй сыһыаннаһы, сана билсигиһиллэри, үлүһүйүүнү. Нэдиэлэ ортотунаабы күннэри бэйэ былаанын толорорго анаан. Ол эрэри дьизэ кэргэннит уонна тус кыһалбалар мэлһэйдэри үөскэтиэхтэрэ. Нэдиэлэ бүтүүтэ юридическай дьыалаларга, чуолаан үл-мал (имущество) уонна нэһилиэстибэ болпуруостарын быһаарыыга саччото суох кэм.

КҮРҮЛГЭН (21.01-19.02)

Бу нэдиэлэтэҕи сабылтыалар эһиэхэ үчүгэйдик дьайыахтара, оттон эһиги сүрүн сорукутунан буола турарга набыллык сыһыаннаһыахтааххыт буолар. Күрүлгэннэр дьону кытта алтыһыыга сэрэхтээх буолун, этиһии үөскүүн сөп. Чугас дьоннугар сюрприһи эбэтэр көрдөөх сонньуулары тэрийиэххитин сөп. Түмүктээн эттэххэ, энергиябытын барабыт ыарахан кэм ааһан ээр.

БАЛЫКТАР (20.02-20.03)

Үчүгэй эрэ өрүттээх түбүктэр балыктары остуоруйа, дойдутунуу эйгэбэ киллэрэһтэрэ. Ол түмүгэр атынна куус-сэниэ хаалбатаһына, чугас дьоннугуттан көмөтө көрдөөн, киһилэр улахан үөрүүнү кытта сөбүлэһиэхтэрэ. Субуотаба туох да иһин түбүгүрүмэн. Толкуйдаан сагарын, дьон өһүргэниэн сөп. Дьонно мээһэ эрэлтэһи биэримэн, онтон эрэйдэнэ сылдыаххыт.

Онордо Елена МАКАРИНСКАЯ.

РАСПОРЯЖЕНИЕ

от «11» августа 2020 г. № 906

О дополнительных мерах по выполнению плана заготовки кормов 2020 года в Чурапчинском улусе.

В целях увеличения объемов кормов в 2020 году, распоряжаюсь:

1. Утвердить положение об улусном соревновании по заготовке кормов среди наслегов Чурапчинского улуса в 2020 году (приложения №1 к настоящему распоряжению);
2. Рекомендовать главам МО наслегов Чурапчинского улуса принять активное участие в конкурсе;
3. Управлению делопроизводства и кадров Администрации МО «Чурапчинский улус (район)» опубликовать положение соревнования по заготовке кормов на сайте администрации МО «Чурапчинский улус (район)»;
4. Контроль исполнения настоящего распоряжения оставляю за собой.

Глава МО «Чурапчинский улус (район)» А.Т.Ноговицын.

ПОЛОЖЕНИЕ

Об улусном соревновании по заготовке кормов в 2020 году

В целях стимулирования заготовки качественных кормов для полного обеспечения сельскохозяйственных животных на зимовку 2020-2021 годов и сохранения поголовья крупного рогатого скота и лошадей на территории

Чурапчинского улуса, Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)» проводит соревнование по заготовке кормов в 2020 году.

1. Цели и задачи соревнования

- обеспечение качественными кормами сельскохозяйственных животных Чурапчинского улуса;
- заготовка наибольшего количества грубых кормов;
- повышение заинтересованности и ответственности сельских поселений и товаропроизводителей;
- стимулирование заготовки кормов в кратчайшие сроки в наиболее благоприятное время;
- обеспечение доходности сельского населения.

2. Организация соревнования

Организация и подведение итогов соревнования по заготовке кормов возлагается на оперативный штат по кормозаготовке, в срок до 30 ноября 2020 года Соревнование по заготовке кормов проводится среди муниципальных образований поселений Чурапчинского улуса.

3. Условия соревнования

При подведении итогов соревнования учитываются данные оперативной информации о результатах заготовки кормов, по основным показателям дифференцированно по сельским поселениям Чурапчинского улуса по 3 показателям, в том числе:

1. Первый выполнивший общий

объем плана заготовки кормов. Определяется по оперативным данным ЕСИАОСХ (единая система информационно-аналитического обеспечения сельского хозяйства министерства сельского хозяйства РС(Я).

2. Фактическое выполнение годового плана, в процентном соотношении. Учитывается объем сена мобильных бригад заготовившие внутри и вне улуса. Определяется сведениям по форме республиканского специализированного статистического наблюдения №10-СХ "Сведения о сенокосении и заготовке кормов", утвержденной Приказом МСХ РС(Я) от 27 марта 2020 г. №239 по дате отчетности на 24 сентября 2020 года.
3. Наибольший объем проданного сена внутри улуса. Доказывается договором купли продажи сена между хозяйствами улуса, дополнительно включается акт приемки-передачи и факт оплаты (банковский платеж).

Победителями соревнования будут признаны муниципальные образования наслегов, заготовившие на 16 ноября 2020 г. по статистическому отчету 10-сх, более 100% объемов грубых кормов, доведенных распоряжением Правительства Республики Саха (Якутия) от 10 марта 2020 года № 149 «О мерах по подготовке и проведению весенне-полевых, кормозаготовительных работ в 2020 году» и заготовившие наибольшее количество сена, в пересчете на кормовые единицы на одну условную голову выходного поголовья на 01.01.2020 г. в наслеге.

Победителями соревнования будут признаны муниципальные образования наслегов, заготовившие на 16 ноября 2020 г. по статистическому отчету 10-сх, более 100% объемов грубых кормов, доведенных распоряжением Правительства Республики Саха (Якутия) от 10 марта 2020 года № 149 «О мерах по подготовке и проведению весенне-полевых, кормозаготовительных работ в 2020 году» и заготовившие наибольшее количество сена, в пересчете на кормовые единицы на одну условную голову выходного поголовья на 01.01.2020 г. в наслеге.

V. Подведение итогов соревнования

Подведение итогов соревнования проводится по состоянию на 16 ноября 2020 года. Основными критериями при подведении итогов соревнования является: наслег, который набрал наибольшее количество баллов по трем показателям настоящего соревнования по заготовке сена на 16 ноября т.г.

- Первый выполнивший общий объем плана заготовки кормов – 17 баллов.

- Фактическое выполнение годового плана, в процентном соотношении. Учитывается объем сена мобильных бригад заготовившие внутри и вне улуса – 17 баллов.

- Наибольший объем проданного сена – 17 баллов.

Материалы для подведения итогов соревнования оформляются по установленным формам и представляются улусному оперативному штабу по кормозаготовке не позднее 16 ноября 2020 года.

VI. Поощрение победителей

Победителями считаются набравшие наибольшее количество баллов. Премирование победителей соревнования среди муниципальных образований наслегов осуществляется из местного бюджета МО «Чурапчинский улус (район)», согласно Ф3 №131-ФЗ от 06.10.2003г «Об общих принципах организации местного самоуправления в РФ», в следующем порядке:

- 1 место – 100 тыс.руб;
- 2 место – 70 тыс.руб;
- 3 место – 50 тыс.руб.

— КӨР-СЭРГЭЭ —

НВК САХА

«Саха» НКХ ханаалын атырдыах ыйын 17 - 23 күнүнээби бырагыраамата

НВК САХА

Атырдыах ыйын 17 күнэ Бэнидизньык	12+ Атырдыах ыйын 18 күнэ оптуоруньук	12+ 00:00 - Сэһэн сирэ 12+ 00:45 - Дьобур 6+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 02:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:30 - ФОНД ПАМЯТИ 12+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - АСЧЫТТАР 12+ Атырдыах ыйын 19 күнэ сэрэдэ	программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ Атырдыах ыйын 20 күнэ чэппиэр	17:45 - Бастын клип 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Сэһэн сирэ 12+ 20:00 - Дьобур 6+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - Сэһэн сирэ 12+ 00:45 - Дьобур 6+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 02:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:30 - ФОНД ПАМЯТИ 12+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ Атырдыах ыйын 21 күнэ бээтинсэ	13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭНЭ 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - ТВ СПОРТ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Өркөн өй 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Өркөн өй 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭНЭ 12+ Атырдыах ыйын 22 күнэ субуота	13:30 - Новости 12+ 13:45 - Ис сурактан 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - ТВ СПОРТ 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин' илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбалка 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 12+ 20:15 - ЭН-СУЛУСКУН 12+ 22:15 - Кансиэр 6+ 00:00 - ТВ СПОРТ 12+ 02:15 - ЭН-СУЛУСКУН 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ Атырдыах ыйын 23 күнэ баскыһыанна
06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кал, опор, сэһэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайыы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН	06:00 - Тыһынаах дорҕоон 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кал, опор, сэһэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ТЫА ЫЧЧАТА 12+ 11:45 - Дьобур 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайыы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ Атырдыах ыйын 20 күнэ чэппиэр	06:00 - Тыһынаах дорҕоон 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кал, опор, сэһэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайыы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЫҺЫНААХ дорҕоон 12+ 17:45 - Бастын клип 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - ТЫҺЫНААХ дорҕоон 12+ 21:45 - Бастын клип 6+ 22:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ Атырдыах ыйын 21 күнэ бээтинсэ	06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кал, опор, сэһэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ТЫА ЫЧЧАТА 12+ 11:45 - Дьобур 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайыы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЫҺЫНААХ дорҕоон 12+ 17:45 - Бастын клип 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьомо 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - ТЫҺЫНААХ дорҕоон 12+ 21:45 - Бастын клип 6+ 22:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ Атырдыах ыйын 22 күнэ субуота	06:00 - Тыһынаах дорҕоон 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - Саха итэҕэлэ 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Кал, опор, сэһэргэһиэх 12+ 09:00 - Дойдум дьомо 12+ 09:15 - Истин' илдьит 6+ 10:00 - ТИЭРГЭН 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ТИЭРГЭН 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Ис сурактан 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - ТВ СПОРТ 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин' илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбалка 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 12+ 20:15 - УНКУУЛЭЭ 12+ 22:15 - Кансиэр 6+ 00:00 - ТВ СПОРТ 12+ 02:15 - УНКУУЛЭЭ 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭНЭ 12+		

— ГИМС ИЗВЕЩАЕТ —

Охотник соблюдай меры безопасности

В связи с разрешением осенней охоты на водоплавающую дичь начинается массовый выход охотников на водные объекты.

Чуралчинский инспекторский участок Центр ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я) напоминает о соблюдении каждым охотником техники безопасности обращении с ружьем, при разведении костра и правила поведения на воде.

Если вы выезжаете на охоту на маломерных судах не забывайте взять с собой все документы необходимые для предъявления инспекторам по маломерным судам и спасательные жилеты на каждого охотника.

С наступлением первых осенних заморозков снижается температура воды. Чтобы доставать добытую водоплавающую дичь обязательно используйте деревянную или резиновую лодку. Ни в коем случае не лезьте в холодную воду, без снаряжения это может привести к чрезвычайным ситуациям на водных объектах.

Желательно на охоту выезжайте с напарником, всякий раз напоминайте своим родным и близким примерный маршрут вашей охоты.

Если случилось беда — не теряйте разум, используйте все возможные пути спасения жизни человека, при выходе из воды обязательно смените одежду, если рядом нет охотничьей избушки разведите костер согрейтесь и просушите мокрую одежду. Перед выходом на охоту запасайтесь дополнительной спичкой упакованную в непроливаемый материал и сменную одежду.

За этот период на территории Чуралчинского улуса из-за несоблюдения элементарных правил поведения на водных объектах, во время купания на несанкционированных местах, произошло 3 несчастных случая с гибелью людей на воде на территориях МО «Чуралчинский наслег», МО «Хатылинский наслег», МО «Хотлогинский наслег».

Соблюдение правила поведения на водных объектах во время охоты, выполнение элементарных мер осторожности — залог вашей безопасности !!!

Т.М. ЛЫТКИН, ВрИО руководителя Чуралчинского инспекторского участка Центр ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я), госинспектор.

КӨННӨРҮҮ

"Сана олох" хайяат атырдых ыйын 11 күнүдээ 58 нүмэригэр 5-с балаһаа "Чуолкайдык быһаарылла иликтэр" ыстатыйа ааптарын Николай Николаев диэн кэннөрөн абыарытыгар.

— ПРОКУРАТУРА ИЙТИННЭРЭР —

Чурапчы нэһилиэгэр 1997 сыллаахха буолбут өлөрүү дьыалатын суут көрүүтүгэр ыытта

2020 сыл муус устар ыйга Чурапчы улуусун прокуратура РФ Ис дьыалатын министиристиэттин Чурапчы улуусунгар отделыгар бэрэбиэркэ түмүгүнэн 1997 сыллаахха буолбут өлөрүүгэ буруйу арыыйыга көрдүүр-ирдиир үлэни күүһүрдэргэ ирдэспит.

Прокурор ирдэбиллэр олобуран, эбии көрдүүр-ирдиир үлэ ыытыллан, ити буруй арылынна уонна холуобунай дьыалатын РФ Силиэстийэлиир комитетин СӨ үрдүнэн силиэстийэлиир салалта Чурапчытаагы улуустар икки ардыларынаагы өдөө дьыаланы бүтэрэн, прокуратураба киллэрдэ.

Быһаарыллыбытын курдук, 1997 сыллаахха ыам ыйын 20 күнүттэн 21 күнэ үүнэр түүнүгэр буруйдаахтар (биридэстэрэ кэлин өлбүт) эмсэбэлэнээччи кэрсөн, эрдэ ылбыт иэтин төннөрбөтө уонун иһинэн атабынан охсон-тэбэлээн, маһынан кырбаан, ыарахан эмсэбэлээһини тиксэрбиттэр. Ол түмүгэр эмсэбэлэнээччи ылбыт эчэйилэртэн таһырдыа сол түүн өлбүт.

Буруйданааччы дьыаланын буруйун толору биллэнэ. Дьыаланы бэрэбиэркэлээһин түмүгүнэн сокуону кэһии булуллубата, ол иһин буруйдуур түмүгэр прокурорунан бигэргэнэ уонна дьыала Чурапчы улуусун суутугар көрүүгэ ыытыллына.

РФ Холуобунай кодексын 78 ыст. 1 чааһ. "г" пуун. көрүлпэр 15 сыллаагы буруйдуур болдьох ааспытынан, дьыала ити төрүөтүнэн суукка тохтуура сабадаланар.

Суут ураты (судургу) бэрээдэгинэн көрөр дьыалалар ахсааннара кыччаата

2020 сыл от ыйын 31 күнүгэр күүһүгэр кирибит 223-ФЗ нүмэрдээх Федерация сокуонунан (20.07.2020) олобуран, сууттар холуобунай дьыалалары көрүүлэригэр уларыыы кирирдэ.

Ол курдук, РФ Холуобунай процессуальнай кодексын 40 баһыгар ыйыллыбытынан, эмсэбэлэнээччи уонна судаарыстыба буруйдааччыта сөбүлэннээх сууттанааччы буруйун утарбат буоллабына, суут бириигэбэри дьыаланы дүүүлгэ ырытыта-үөрэтиитэ суох таһаарыан сөп.

Бириигэбэр итинник ураты (судургу) бэрээдэгинэн ыытыллар түгэнигэр сууттанааччы наакаастабылын кээмэйэ ыстатыйа саамай улахан наакаастабылтан үс гыммыт иккиттэн тахсыа суохтаах. Бу ураты бэрээдэгинэн Чурапчы улуусунгар быһа холоон, 40 % холуобунай дьыала көрүлпэрэ.

Урукку сокуон эрдээксийэтинэн итинник бэрээдэгинэн кыра, орто уонна ыар буруйдарга көбүтүлүбүт дьыала көрүлпүөн сөбө. Онтон 2020 сыл от ыйын 31 күнүттэн сабаалаан, аны итинник бэрээдэгинэн кыра уонна орто буруйдарга көбүтүлүбүт дьыалалар эрэ көрүллүөхтэрин сөп.

Кыра уонна орто буруйдар ахсааннарыгар РФ Холуобунай кодексын 15 ыст. олобуран, соруйан оноһуллубут буруйдарга 5 сылга диэри көнүлү быһыы, онтон сэрэбэ суохтан оноһуллубут буруйдарга 10 сылга диэри көнүлү быһыы наакаастабыллардаах буруйдар кириһэллэр.

Ол аата биллгин дьыбаа өтөн кириилээх уонна баан сөтүттэн уоруулар (РФ ХК 158 ыст. 3 чааһ. "а" уонна "г" пуун), киһини быһахтааһын (РФ ХК 111 ыст. 2 чааһ. "з" пуун), кырбааһыннаах халааһын (РФ ХК 161 ыст. 2 чааһ. "г" пуун), бөдөн кээмэйдээхтик сокуоннайа суох маһы кэрдээһиннэр (РФ ХК 260 ыст. 2 чааһ. "а" пуун) уонна да атын буруйдар суукка ураты бэрээдэгинэн көрүлпэр кыахтара суох. Ити дьайыларга тэриллбит дьыалалар матырыйааллара толору дүүүлгэ үөрэтиллэллэр, туһулара доппуруостаналлар уонна сууттанааччы ыстатыйага ыйыллыбытынан буруйа дакаастааннабына, наакаастабылын толору сүгэр, урукку ураты бэрээдэги кытары сибээстээх сымнагы киниэхэ көрүлүбүт.

И.В. ЯДРЕЕВ, Чурапчы улуусун прокурора, юстиция сүбэһитэ.

— КЭРИЭСТЭБИЛ —

ТАБААРЫСПЫТ ТОЛЯ ТУҢУНАН

Биһиги табаарыспыт **Анатолий Петрович Захаров** 1950 сыллаахха Уус Алданна төрөөбүтэ, оҥо сааһа онно ааспыта. Оскуола кэнниттэн Горькай куоракка тутуу инженерин үөрэгин бүтэрэн, дойдутугар идэтинэн үлэли сылдьан, кэргэнин дойдутугар Чурапчыга олохсуйа кэлбиттэрэ.

Бастаан коммунальной тэрилтэтигэр үлэлээн иһэн, 1979 сыллаахха биһиэхэ, "Сельхозтехника" кэлэн, олохтоох үлэтин булбута. Очолорго биһиги тэрилтэбит Бүтүн Союус үрдүнэн биллэр үчүгэй үлэлээбэ. Управлющаяйыт А. А. Шадрин эдэр дьону түмэн, салайан үлэлэппитэ. Элбэх бэйэлэрин каадырдарын үөрэххэ ыытан, стипендия төлөөн, партия кээкситигэр киллэрэн, үүнэллэригэр-сайдалларыгар кыагы биэрбитэ. Дэлэбэ даҕаны үөһэ салайааччылар күлэ-үөрэ "детсадтар" диэн ааттаахтара дуо? Кылаабынай исписэиистэрбит барыта 30-

ча саастаахтара. Кинилэртэн элбэх оройуон, өрөспүүбүлүкэ салайааччылары үүнэн тахсыбытара. Биир бастын ыччаппыт Е. А. Борисов СӨ Ил Дарханыгар тийэс үүммүтэ. Кини дьоно аҕаларыттан сабаалаан, дьиз кэргэнинэн МТС, СХТ үлэһиттэрэ этилэр.

Анатолий Петрович кэлэктииптигэр биир тутаах кыһибиитинэн буолбута. Киһи быһыытынан көнөтө, эйбэхэ, мэлдьи үөрэ-көтө сылдьара, бары тэрээһиннэрибитигэр актыыбынайдык кытара. Субуотунньук буоллун, успурт буоллун, булт буоллун барытыгар сылдьара, тэрийсээччинэн буолара. Саахымакка үчүгэйдик оонньуура, улуус сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ этэ. Чурапчыга мунхалааһын улаханньык тэнийэ илигинэ, дойдутуттан Бороһонтон улахан мунханы аҕалан, биһиги тэрилтэбит кыһынны мунхалааһынна "күнүү" сылдьыбылпыт. Билигин

төһө даҕаны ыһыллыбылпыт иһин доһорбүт Толя барахсан ол мунхатынан балыктатан, күһүн айы аһата, биһигини түмэ, үөрдэ сылдьара барыбыт өйдөбүлбүтүгэр тыыннаах, умнуллубат.

"Сельхозтехника"га көмө хаһаайыстыба салайааччытынан, экономистинэн үлэлээн иһэн, 1976 сылтан старшай прорабынан үлэлээбит кэмнэригэр тутуу күүскэ барбыта. Үлэһиттэр олоһор 12-лии квартиралаах мас дьизэлэрибт уоска былдьааммыттарын кэннэ тутууну тааһынан ытарга быһаарыбытара. Кини үлэлээбит кэмнэригэр бастаан 24 квартиралаах икки олоһор дьиз, "Березка" уһуйаан, МЖФ мастарыскайа, билигин колледж дьизтэ, ыспартыбынай саала тутуллубуттара. Салгыы Чурапчыга суох улахан гараас, эбии икки гараас, сылаас ысылаат оноһуллубуттара. Очотооһу кэм сизиринэн подсобнай хаһаайыстыба тэринэн, Садьма алааһын толору сүөһү хотон, хочуолунай, үлэһиттэр олоһор дьизлэрэ тутуллубуттара. Итини барытын Анатолий Петрович

салалтатынан ингуш Х. М. Аушев биригээдэтэ туттута. Кинилэр өйдөһөн-өйдөһөн, итиччэ элбэх эбийиэги тутан, норуокка хаалларбытара. Өскөтүн ити тутуулар мас дуу, арболит дуу эбиттэрэ буоллар эргэрэн, күрдүүлүбүттэрэ ырааппыт буолуохтара этэ.

Былаас уларыыһытын, ыһыллыы кэмнэригэр Анатолий бэйэтин идэтинэн туһунан баран, тутуунан дьарыктаммыта, эргийэн кэлэн, старшай экономистинэн үлэлээбитэ. Барыта 20-чэ сыл биригэ үлэлээбиллэбит. Ити сылларбытын олус күндүтүк саныыбыт, табаарыспытын умнубалпыт. Бэйэбит кырдыбылпыт да иһин тэрилтэбит түмсүүлэригэр, үбүлүөйдэригэр Анатолий Петрович Захаров аата ааттана туруоҕа.

"Сельхозтехника" бэтэрээннэрин аатыттан Д. Е. ЗАХАРОВ.

Ген. дирижтар - Н.М. СТРУЧКОВА.
Кылаабынай эрдэктэр а.т. - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Тыа хаһаайыстыбата, экономика отдела -
А.М. СЛЕПЦОВ.
Кореспондентер - С.А. ЖЕНДРИНСКАЯ,
М.В. ПЕТРОВА.
Танвааччы - М.В. ПЕТРОВА.
Бачээккэтиччи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ Бырабытыстыыта, Сана Өрөспүүбүлүкэтин "Сана-олох" Сударыстыбанай автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хайыат эрдэксийтэ.
677000, Дьахкунай к., Ордонмөдтө уул. 31, 124 кэб.
телефакс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakharovet@mail.ru
Российский Федерация Россиянадар СӨ салалтатыгар 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрс - ПИ №ТУ14-00559.

Эрдэксийэ адырыта: 676670, Чурапчы сал. Карл Маркс уул. 26 "а".
Телефоннарбит: эрдэктэр - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, Instagram: @sanaoloh

Бачээккэ сааһа: № 59 (11714)
Кээмэйэ: 2 бач. лийс
Ахсаана 1850. Хайыат сыаната: 15
Ааптар суурга элбикер сана редактори
поладаньтар лийсэ сэт мөбүгөр
буолуоттар. Сурууа ыһыахтар чыгылар
лардыкымакатырлар элбикетэки ааһар тус
байыт сүгөр.